

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

***АНТОЩЕНКОВА В.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІАБСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Постановка проблеми в загальному вигляді. Конкуренція є фундаментом для становлення ефективної ринкової економіки та є основою прогресу, особливо в жорстких умовах глобалізації суспільних явищ та процесів. «Конкуренція», «конкурентоспроможність» є одними з найбільш вживаних термінів в ринковій економіці. У сучасних умовах господарювання, конкурентоспроможність країни визначається не стільки забезпеченістю різноманітними ресурсами, скільки ефективністю їх використання в реальному секторі економіки, активними інноваційними процесами, можливістю своєчасно генерувати і впроваджувати нововведення. Саме інновації, пов'язані з високотехнологічним виробництвом, є ключовим фактором, який забезпечує високі позиції економічних суб'єктів в глобальному просторі, сприяють захисту інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. А отже актуальність обраної тематики дослідження беззаперечна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та практичні аспекти «конкуренції» і «конкурентоспроможності» досліджували численні зарубіжні науковці: П. Хейне, Ф. Найт, Фрідріх А. фон Хаек, К.Р. Макконнелл, С. Л. Брю, М. Портер, Й. Шумпетер та вітчизняні науковці: А.А. Постол, А.М. Собченко, О.А. Стахів, Т.Л. Адамчук. Однак, підвищення конкурентоспроможності (здатності економіки задовольняти зростаючий сукупний попит і підтримувати експорт) є наразі для України основою для формування національної безпеки та ефективної економіки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження конкуренції, як основи забезпечення ефективного розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобальна конкуренція – це боротьба країн за більш вигідні умови виробництва і збуту товарів, за світові ресурси і за ринки збуту продукції; суперництво за отримання найвищого прибутку від національного виробництва.

Здатність займати гідні позиції в цій боротьбі визначається конкурентоспроможністю держави, та позиціонує Україну на світовій глобалізаційній економічній арені. Конкурентоспроможність виступає рушійною силою розвитку суспільства, є важливим інструментом економії ресурсів, підвищення якості товарів та рівня життя населення. Підвищення конкурентоспроможності продукції, галузей та підприємств відіграє надзвичайно важливу роль в умовах ринкової економіки.

Дослідження еволюції поглядів економістів на конкуренцію дозволило встановити, що вчені по-різному трактують цю категорію, виходячи з поведінкового, функціонального і структурного підходів.

Одними з перших до аналізу категорії «конкуренція» підійшли меркантилісти в XV-XVII ст. Основоположником класичної концепції конкуренції прийнято вважати А. Сміта [1]. Теорія конкуренції була узагальнена у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів». Новизна його теорії полягала в тому, що він вперше сформулював поняття конкуренції як суперництва, що впливає на зростання або зниження цін і сформулював головний принцип конкуренції – принцип «невидимої руки». За Смітом, сутність конкурентної поведінки виробників складало «чесне» – без змови суперництво виробників за допомогою, як правило, цінового тиску на конкурентів.

Один з провідних світових фахівців у сфері конкурентної стратегії та міжнародної конкурентоспроможності, професор Гарвардської школи бізнесу Майкл Портер відзначав, що конкуренція виходить далеко за рамки діючих гравців і виділяв п'ять конкурентних сил: загроза появи на ринку нових учасників, загроза появи субститутів, ринкова влада покупців, ринкова влада постачальників і суперництво між діючими конкурентами. Споживачі, постачальники, субститути, потенційні учасники – все це «конкуренти» для підприємств певної галузі, які можуть бути більш-менш впливовими в залежності від конкретних обставин. Конкуренція в такому широкому сенсі може бути визначена як розширене суперництво [2, с. 40].

Американський економіст П. Хейне розуміє конкуренцію як прагнення якомога краще задовольнити критеріям доступу до рідкісних благ. Ф. Найт визначає конкуренцію як ситуацію, в якій конкуруючих одиниць багато і вони незалежні. К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю вважають, що конкуренція – це наявність на ринку великої кількості незалежних покупців і продавців, які можуть вільно виходити на ринок і залишати його. Й. Шумпетер трактував «конкуренцію», як динамічний процес, що веде до відкриття нового товару (технології), через механізм

«творчого руйнування», що очищає економіку від всього старого, непотрібного. Науковець стверджував, що принаймні з точки зору економічного зростання конкуренція являє собою суперництво старого з новим: нові товари, нові технології, нові джерела забезпечення потреб, нові типи організації. Нобелівський лауреат з економіки, австрійський вчений Фрідріх А. фон Хаск вказує на те, що конкуренція – це процес, за допомогою якого люди отримують і передають знання. Тільки завдяки конкуренції, на його погляд, на ринку приховане стає явним., що «конкуренція є динамічним процесом, особливо в країнах, що розвиваються [2].

При розгляді конкурентоспроможності також є відмінності в підходах економістів оскільки найчастіше сутність цієї категорії не має свого об'єктивного вираження.

Конкурентоспроможність належить до найбільш уживаних категорій оцінювання ступеня розвитку економічної системи підприємства, розглядається на різних рівнях та є одним із постійно діючих факторів його функціонування [3].

Стратегічну мету України в напрямку формування високорозвиненої соціально-орієнтованої економіки, що базується на знаннях та інноваціях, передбачено Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою Указом Президента України № 5 від 12.01.2015 р., планами дій з імплементації Угоди про асоціацію з ЄС, зобов'язаннями України щодо досягнення національних Цілей сталого розвитку на період до 2030 р. Нажаль конкурентна позиція України є нерівноважною, що відображено у низці світових рейтингів.

Велика увага аналізу конкурентоспроможності країни та її кількісній оцінці приділяється в Глобальному звіті про конкурентоспроможність, що розробляється експертами Всесвітнього економічного форуму [4]. В табл. 1 представлено позиції України в загальному Індексі глобальної конкурентоспроможності за 2015-2018 роки.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається з більш ніж 100 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників («Інституції», «Інфраструктура», «Макроекономічне середовище», «Охорона здоров'я та початкова освіта», «Вища освіта і професійна підготовка», «Ефективність ринку товарів», «Ефективність ринку праці», «Розвиток фінансового ринку», «Технологічна готовність», «Розмір ринку», «Відповідність бізнесу сучасним вимогам» та «Інноваційний потенціал»), які об'єднані 3-ма основними групами субіндексів: «Основні вимоги», «Підсилювачі продуктивності» та «Інновації та фактори вдосконалення». Згідно з даними дослідження за

2015-2018 роки, Україна погіршила свої позиції у 6 з 12 основних показників. Найбільше втрачено (мінус 30 пунктів) за складовою «Ефективність ринку праці». Тенденція до погіршення цього показника спостерігалася і в минулорічних дослідженнях, при чому за 2016-2017 Україна знизила відповідний показник на 17 пунктів. Також, Україна зазнала втрат за оцінкою інноваційної складової Індексу – («мінус» 9 пунктів), інфраструктурної («мінус» 3 пункти) та за складовою, що характеризує вищу освіту та професійну підготовку («мінус» 2 пункти). Отже, конкуренція означає суперництво між окремими суб'єктами ринкового господарства за найбільш вигідні умови виробництва і реалізації товарів, а конкурентоспроможність.

Таблиця 1

Індекс глобальної конкурентоспроможності України*

<i>Показники</i>	<i>Місце в рейтингу</i>			<i>Значення індексу (2017-2018)</i>
	<i>2015-2016 (140 країн)</i>	<i>2016-2017 (138 країн)</i>	<i>2017-2018 (137 країн)</i>	
Основні вимоги	101	102	96	4,2
інституції	130	129	118	3,2
інфраструктура	69	75	78	3,9
макроекономічне середовище	134	128	121	3,5
охорона здоров'я та початкова освіта	45	54	53	6,0
Підсилюючі продуктивності	65	74	70	4,1
вища освіта і професійна підготовка	34	33	35	5,1
ефективність ринку товарів	106	108	101	4,0
ефективність ринку праці	56	73	86	4,0
розвиток фінансового ринку	121	130	120	3,1
технологічна готовність	86	85	81	3,8
розмір ринку	45	47	47	4,5
Інновації та фактори вдосконалення	72	73	77	3,5
відповідність бізнесу сучасним вимогам	91	98	90	3,7
інновації	54	52	61	3,4
Загальне місце в рейтингу	79	85	81	4,1

Примітки* Індекс оцінюється від 0 до 7, більше значення якого є кращим.

Україна сьогодні належить до країн, які декларують важливість підвищення конкурентоспроможності для вирішення соціально-економічних проблем країни. Водночас структурно-технологічні зрушення, що відбулися в роки незалежності, значною мірою мали стихійний характер, а основні механізми зростання продовжують концентруватися в групі галузей, конкурентоспроможність яких в основному залежить від використання екстенсивних факторів виробництва і потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності, ґрунтуючись на експорті сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів, що обумовлює низьку конкурентоспроможність економіки, нееквівалентний обмін та значне відставання країни в соціально-економічному розвитку. В умовах глобалізації дедалі більшого значення для позиціонування країни на світовому ринку високотехнологічних товарів і послуг набуває міжнародне партнерство, залучення зарубіжних інвесторів до розвитку вітчизняної інноваційної сфери та використання можливостей міжнародної співпраці, в тому числі і в науковій сфері. Тому надзвичайно актуальним є визначення ролі та можливостей участі України в інноваційних програмах, зокрема тих, що реалізуються Європейським Союзом.

У сучасних умовах конкурентоспроможність країни визначається не стільки забезпеченістю різноманітними ресурсами, скільки ефективністю їх використання в реальному секторі економіки, активними інноваційними процесами, можливістю своєчасно генерувати і впроваджувати нововведення. Саме інновації, пов'язані з високотехнологічним виробництвом, є ключовим фактором, який забезпечує високі позиції економічних суб'єктів в глобальному просторі, сприяє захисту інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Рік 2019 є важливою віхою в історії функціонування та формування Глобального індексу конкурентоспроможності 4.0 (чотири десятиліття). Індекс оцінює здатність економік забезпечувати більш високу продуктивність бізнесу, і як наслідок, більш високі темпи економічного зростання й економічного добробуту нації. Індекс глобальної конкурентоспроможності був розроблений Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ). В 1979 році Клаус Шваб опублікував перше видання засідання ВЕФ, щодо оцінки конкурентоспроможності економік світу. Центральною темою програми оцінки

конкурентоспроможності є визнання того, що саме розвиток людини є ключовим фактором економічне зростання країни в цілому. Існують беззаперечні докази того, що зростання відбувається найбільш ефективно саме шляхом подолання бідності і поліпшення умов (якості) життя. Ґрунтуючись на оригінальній ідеї професора Клауса Шваба під керівництвом професора Ксав'є Сала-і-Мартін з Колумбійського університету (автор Індексу глобальної конкурентоспроможності), GCI 4.0 (Global Competitiveness Index 4.0) – є кульмінацією емпіричного дослідження розпочатого ще в 2015 році. Десятки фахівців, науковців, експертів з академічних кіл, міжнародних організацій, аналітичних центрів, центральних банків і урядів внесли свій вклад в концептуальне та технічне оновлення Індексу глобальної конкурентоспроможності особливо після кризи 2008 року. Щоб вчасно реагувати на глобальні виклики, необхідно створити відповідні механізми для зниження ризику нових фінансових криз і управляти соціально-економічними наслідками інновацій.

В доповіді Всесвітнього Економічного Форуму за 2018 рік використовується нова методологія, яка дає змогу якомога повніше врахувати вплив четвертої промислової революції на розвиток економік світу. Оновлений індекс оцінює економіку різних країн за 98-ма індикаторами, які розділені за 12-ма драйверами продуктивності. Для кожного індикатора, використовується шкала від 0 до 100, що вказує на те, наскільки близька економіка до ідеального стану або знаходиться на «кордоні» конкурентоспроможності. В табл. 2 представлено аналіз Індексу глобальної конкурентоспроможності України та Польщі за 2018 рік у розрізі 12 драйверів продуктивності.

Оцінити рівень глобальної конкурентоспроможності важливо для загальної самооцінки і аналізу основ факторно-орієнтованих показників. Розвиток економіки та прибуткове функціонування господарюючих суб'єктів залежить від інституційного середовища, в якому відбувається їх взаємодія. Однак однією з найбільших глобальніших проблем України є корупція, яка з 1991 року набула загрозливої для країни і державності форми. І як результат, відсутність реформ в оборонній сфері, медицині, освіті в усіх галузях економіки. За показником «Інституції» Україна в 2018 році займала 110 місце. А отже це і вплинуло на низькі позиції України в загальному Індексі глобальної конкурентоспроможності (83 місце).

**Індекс глобальної конкурентоспроможності України
та Польщі у розрізі 12 драйверів продуктивності (2018 рік)***

<i>Показники</i>	<i>Україна (83)</i>		<i>Польща (37)</i>		<i>Країна (країни) з найкращим результатом</i>
	<i>Бал</i>	<i>Місце</i>	<i>Бал</i>	<i>Місце</i>	
1. Інституції	46,3	110	57,1	53	Нова Зеландія
2. Інфраструктура	70,1	57	79,3	27	Сінгапур
3. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій	51,0	77	54,4	68	Республіка Корея
4. Макроекономічна стабільність	55,9	131	100	1	31 країна (США, Великобританія, Німеччина, Фінляндія, Сінгапур та ін.
5. Здоров'я	72,0	94	86,2	49	4 країни (Японія, Іспанія, Сінгапур, Гонконг**)
6. Кваліфікація	68,9	46	72,9	32	Фінляндія
7. Ринок товарів	55,3	73	61,2	38	Сінгапур
8. Ринок праці	59,5	68	59,8	62	США
9. Фінансова система	48,7	117	63,4	55	США
10. Ємність ринку	62,7	47	73,4	22	Китай
11. Динаміка бізнесу	55,3	86	61,5	55	США
12. Спроможність до інновацій	39,0	58	48,7	38	Німеччина

Примітки* Індекс оцінюється від 0 до 100, де 100 представляє оптимальну ситуацію або «межу» конкурентоспроможності (найкращий результат); ** особливий адміністративний район Китайської Народної Республіки.

Подолавши та викоринивши корупційну складову, коли будуть достатні грошові надходження, ефективно та раціональне їх використання, Україна зможе навести лад в усіх сферах економіки, зокрема і розвивати інфраструктуру (57 місце); «Впровадження ІКТ» – 77 місце; «Макроекономічна стабільність» – 131 місце; «Здоров'я» – 94 місце; «Кваліфікація» – 46 місце; «Ринок товарів» – 73 місце; «Ринок праці» – 68 місце; «Фінансова система» – 117 місце; «Ємність ринку» – 47 місце; «Динаміка бізнесу» – 86 місце; «Спроможність до інновацій» – 58 місце.

З огляду на інтеграцію України до ЄС, необхідно здійснити такі заходи державної підтримки підвищення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств та продовольчої продукції: 1) всебічна підтримка сільгосптоваровиробників в орієнтації на споживача; 2) стимулювання забезпечення цінової доступності аграрної продовольчої продукції для всіх соціальних груп населення; 3) поширення використання «нішової» спеціалізації виробництв, що може забезпечити країну високоякісними сільськогосподарськими продуктами харчування та ефективний експорт; 4) розвиток органічного землеробства саме на базі малих аграрних підприємств та господарств населення як найбільш відповідного структурі їх агроресурсного потенціалу; 5) використання маркетингових стратегій організації виробництва та збуту продовольчої продукції; 6) створення дорадчих та консалтингових структур, обслуговуючих кооперативів з метою забезпечення ефективної діяльності вітчизняних товаровиробників у сегменті малого та середнього агробізнесу [8].

Отже, за результатами обговорення ВЕФ успішні економіки повинні бути спрямовані на: формування противаг і економічних механізмів для запобігання фінансовим кризам або масовому безробіттю і реагувати на зовнішні загрози; бути гнучким, вчасно реагуючи на зміни, а не опиратися ним, тобто швидко адаптуватися до змін; побудову інноваційної екосистеми, де інновації інтенсифікуються на всіх рівнях, і всі зацікавлені сторони мають зробити свій внесок, щоб створити найкращі умови для нових ідей; прийняття людини, як орієнтуру в економічному розвитку. Це означає визнання того, що людський капітал має важливе значення для створення добробуту і будь-яка політика, яка негативно впливає на потенціал людських чинників, призведе до зниження економічного зростання в довгостроковій перспективі. Як наслідок, формування політики має гарантувати, що швидкість зміни і впровадження нових технологій, в кінцевому рахунку, призведуть до поліпшення умов життя кожної окремої людини. Одночасне поліпшення умов життя не може відбуватися на фоні зростання добробуту одних громадян і різкого зuboжіння інших. Саме зменшення кількості українців, які на даний час перебувають або на межі, або за межею бідності і є головною метою громадянського європейського суспільства. Ми повинні сформулювати платоспроможну більшість, яка може і хоче працювати на благо національної економіки.

**Позиції України та деяких країн світу за
Індексом глобальної конкурентоспроможності**

<i>Країна</i>	<i>2014-2015 (144 країни)</i>	<i>2015-2016 (140 країн)</i>	<i>2016-2017 (138 країн)</i>	<i>2017-2018 (137 країн)</i>
Україна	76	79	85	81
Грузія	69	66	59	67
Туреччина	45	54	55	53
Росія	53	45	43	38
Польща	43	41	36	39

Джерело: розраховано за даними Statistical Databases (Faostat) [5] та Держслужби статистики України [6].

Вже традиційно, рейтинг очолила Швейцарія. До десятки найконкурентоспроможніших, як і в попередньому дослідженні, увійшли США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія. Останніми в рейтингу були незмінно, країни Африки (Смен 137 місце в рейтингу). Збільшення конкурентоспроможності стає однією з провідних завдань економічної політики урядів держав та залежить від ступеня розвитку економіки.

Висновки. В умовах глобалізації економічних відносин та відкритості розвинених економік відбуваються істотні перетворення, пов'язані зі збільшенням значення концепції конкурентоспроможності. Внаслідок цього могутність будь-якої держави багато в чому визначається конкурентоспроможністю його виробників. Практика економічно розвинених держав демонструє, що між рівнем конкурентоспроможності економіки країни та господарюючих суб'єктів існує пряма залежність, що означає, чим сильніше конкуренція і різноманітніше форми її прояву на національному ринку, тим вище рівень конкурентоспроможності держави на міжнародному ринку. Конкуренція – двигун економічного прогресу. Це пояснюється тим, що ринкове суперництво призводить до успіху в тому випадку, якщо підприємець дбає не тільки про збереження, а й про розширення свого виробництва, для чого прагне вдосконалити технологію і організацію, підвищує якість товарів, їх інноваційність, знижує витрати на виробництво одиниці продукції і тим самим має можливість знизити ціни, розширює асортимент товарів, покращує обслуговування покупців. Конкуренція сприяє витісненню з виробництва неефективних підприємств, раціональному використанню ресурсів, запобігає диктату виробників по відношенню до споживача. В цьому

безперечна позитивна роль конкуренції в суспільному розвитку і підвищенні ефективності конкурентних ринків.

Література.

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Эксмо, 2007. – 960 с.
2. Портер М. Конкуренция : [учебное пособие] / М. Портер. – Москва : Вильямс, 2001. – 425 с.
3. Стахів О.А. Фактори конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства / О.А. Стахів, Т.Л. Адамчук // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 12. – С. 360-365.
4. Competitiveness Report 2018. Professor Klaus Schwab, World Economic Forum. Insight Report. Switzerland. – 657 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018/> (дата звернення 15.02.2019).
5. FAO, Statistical Databases (Faostat). [Electronic resource]. – Access mode: www.faostat.fao.org
6. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Постол А.А. Регулювання конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції вітчизняних аграрних підприємств в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / А.А. Постол, А.М. Собченко // Науковий вісник Херсонського державного університету Серія Економічні науки. – 2015. – № 10. – С. 50-53. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/160.pdf
8. Батюк Л.А. Інноваційно-технологічні чинники глобального економічного розвитку / Л.А. Батюк, В.В. Антощенкова // Інтелект ХХІ: наук.журн. / Нац. ун-т харч. технол., Ін-т проблем конкуренції. – 2019. – Випуск № 1. – С. 29-32.

References.

1. Smit A. (2007) *Issledovanie o prirode j prichinah bogatstva narodov* [*Research on the nature and causes of the wealth of nations*]. Moscow: Jeksmo, p. 960 [in Russian].
2. Porter M. (2001). *Konkurenciya* [*Competition*]. Moscow: Vilyams, p. 425 [in Russian].
3. Stakhiv O.A., & Adamchuk T.L. (2017). «Factors of competitiveness of agricultural enterprise» [Factors of competitiveness of agricultural enterprise]. *Ekonomika i suspil'stvo – Economy and Society*, Vol. 12, pp. 360-365 [in Ukrainian].
4. FAO, Statistical Databases (Faostat). Retrieved from www.faostat.fao.org. [in English].
5. Oficijnyj veb sajt Derzhkomstatu Ukrai'ny [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. [ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Postol A.A., & Sobchenko A.M. (2015). Reguljuvannja konkurentospromozhnosti sil's'kogospodars'koi' produkcii' vitchyznnyh agrarnyh pidprijemstv v umovah jevrointegracij' [Regulation of Competitiveness of Agricultural Products of Domestic Agrarian Enterprises in the Conditions of European Integration]. *Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu Serija Ekonomichni nauky – Scientific Herald of Kherson State University Series Economic Sciences*, No 10, pp. 50-53. – Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/160.pdf [in Ukrainian].

8. Batjuk L.A. (2019). Innovacijno-tehnologichni chinniki global'nogo ekonomichnogo rozvitku [Innovative and technological factors of global economic development]. *Intelekt XXI: nauk. zhurn. Nac. un-t harch. tehnol., In-t problem konkurencii – Scientific Economic Journal of National University of Food Technology*, No 1, Vol. 2, pp. 29-32 [in Ukrainian].

Анотація.

Антощенко В. В. Конкурентоспроможність, як основа ефективної національної економіки.

У дослідженні доведено актуальність і беззаперечність підвищення конкурентоспроможності, як основи забезпечення ефективності національної економіки. Конкурентоспроможна економіка повинна бути спрямована на формування протитягів і економічних механізмів для запобігання фінансовим кризам або масовому безробіттю і реагувати на зовнішні загрози. Вона повинна швидко адаптуватися до змін. Конкурентоспроможна економіка повинна бути спрямована на побудову інноваційної екосистеми, де інновації інтенсифікуються на всіх рівнях, і всі зацікавлені сторони мають зробити свій внесок, щоб створити найкращі умови для нових ідей. У сучасних умовах конкурентоспроможність країни визначається не лише забезпеченістю різноманітними ресурсами, а і ефективністю їх використання в реальному секторі економіки, активними інноваційними процесами, можливістю своєчасно генерувати і впроваджувати нововведення. Саме інновації, що пов'язані з високотехнологічним виробництвом є ключовим фактором, який забезпечує високі позиції економічних суб'єктів в глобальному просторі. Вони сприяють захисту інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, індекс глобальної конкурентоспроможності, ринок, інновація.

Аннотация.

Антощенко В. В. Конкурентоспособность, как основа эффективной национальной экономики.

В исследовании доказано актуальность и бесспорность повышения конкурентоспособности как основы обеспечения эффективности национальной экономики. Конкурентоспособная экономика должна быть направлена на формирование противовесов и экономических механизмов для предотвращения финансовых кризисов или массовой безработицы и реагировать на внешние угрозы. Она должна быстро адаптироваться к изменениям. Конкурентоспособная экономика должна быть направлена на построение инновационной экосистемы, где инновации интенсифицируются на всех уровнях, и все заинтересованные стороны должны внести свой вклад, чтобы создать лучшие условия для

нових ідей. В сучасних умовах конкурентоспособність країни визначається не тільки забезпеченістю різними ресурсами, а й ефективністю їх використання в реальному секторі економіки, активними інноваційними процесами, можливістю своєчасно генерувати і впровадити нововведення. Іменно інновації, пов'язані з високотехнологічним виробництвом, є ключовим фактором, який забезпечує високі позиції економічних суб'єктів в глобальному просторі. Вони сприяють захисту інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспособність, індекс глобальної конкурентоспособності, ринок, інновація.

Abstract.

Antoshchenkova V.V. Competitiveness as a basis of an effective national economy.

The research proved the relevance and indisputability of improving competitiveness as a basis for ensuring the effectiveness of the national economy. A competitive economy should be aimed at creating balances and economic mechanisms to prevent financial crises or mass unemployment and respond to external threats. It must be flexible, respond to changes in a timely manner, and not resist them, that is, quickly adapt to changes. A competitive economy should be focused on building an innovation ecosystem, where innovation is intensified at all levels, and all stakeholders must contribute to create better conditions for new ideas. In modern conditions, the country's competitiveness is determined not only by the availability of various resources, but also by the efficiency of their use in the real sector of the economy, active innovation processes, and the ability to generate and introduce innovations in a timely manner. It is innovations associated with high-tech production that are the key factor that ensures the high positions of economic actors in the global space. They help protect the interests of the state from external and internal threats.

Key words: competition, competitiveness, global competitiveness index, market, innovation.

УДК: 339.137.2:339.94

ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**БАТЮК Л.А., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
КВЯТКО Т.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ, БАБКО Н.М., К.Е.Н.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасні тенденції світового економічного розвитку зокрема проявляються у фундаментальних змінах механізмів функціонування економічних систем різних рівнів. Насамперед, це пов'язано з посиленням